

Profession og uddannelse

Titel og emne

Meningsfuld evalueringspraksis i dagtilbud?

Projektdeltagere og projektansvarlig

Stine Del Pin Hamilton

Louise Bruslund Pedersen

Baggrund for projektet, Formål og relevans

I 2004 indførtes lovkrav i Danmark om, at alle dagtilbud skal arbejde med pædagogiske læreplaner, herunder et krav om, at man skal arbejde mere systematisk med evalueringer af det pædagogiske arbejde, end man hidtil har gjort. Arbejdet er evalueret flere gange, bl.a. udgiver Danmarks Evalueringsinstitut i 2009 en rapport der peger på, at det evalueringsarbejde dagtilbuddene formidler til den kommunale forvaltning, får karakter af en bevisførelse af, at der er foregået pædagogisk arbejde, mere end det er en formidling af hvad evalueringerne indholdsmæssigt viser (EVA, 2009). I 2012 viste en ny evaluering, at mange dagtilbud trods lovkravet stadig ikke arbejdede med evaluerbare læringsmål, og at kun få dagtilbud havde en fyldestgørende beskrivelse af deres evalueringspraksis i forhold til læringsmålene (EVA, 2012). Med disse evalueringer som afsæt, er formuleringerne om systematisk evaluering blevet skærpet i dagtilbudsreformen 2018, samtidig med, at der indføres en ny læreplan; *den styrkede pædagogiske læreplan*, med formulerede nationale læringsmål for alle dagtilbud.

Den nye læreplan stiller skarpt på evaluering af læringsmiljøets betydning for barnets trivsel, udvikling og læring samt læringsmål. Der eksisterer aktuelt mange bud på hvad der er god evalueringspraksis på dagtilbudsfeltet. For eksempel har Danmarks Evalueringsinstitut udgivet en oversigt over forskellige evalueringsformer der bliver brugt i dagtilbud. Heri beskrives de 39 mest anvendte evalueringsværktøjer i dagtilbud, og disse beskrivelser vidner om en klar overvægt af værktøjer som baserer sig på prædefinerede spørgeskemaer, prædefinerede forståelsesrammer og opmærksomhedspunkter (EVA, 2017). I 2018 har Danmarks Evalueringsinstitut lavet en oversigt over måleredskaber, herunder en række evalueringsværktøjer, hvor de vurderer disse ud fra følgende fire parametre: Gennemsigthed, Pålidelighed dokumenteret, Gyldighed dokumenteret og Velegnet til måling på gruppeniveau (EVA, 2018). Begreberne som måleredskaberne vurderes ud fra, læner sig i høj grad op af en positivistisk forståelse af sikker viden.

Man kan også hæfte sig ved, at der flere steder i udkastet til den styrkede læreplan beskrives, at evalueringer skal være meningsfulde. Dette projekt er drevet af et ønske om at skabe viden om pædagogers perspektiv på oplevelse af meningsfuldhed i forhold til evalueringspraksis. Evaluering har i høj grad i de seneste år været vævet ind i et politisk anliggende. Derfor mener vi, at det er relevant at få begrebet meningsfuldhed i spil i forhold til

Profession og uddannelse

evaluering i dagtilbudspraksis – at undersøge hvordan pædagogers oplevelse af meningsfuldhed har og kan have betydning.

Undersøgelsen er relevant og meget aktuell i lyset af den styrkede læreplans eksplicite beskrivelser af evalueringer af den pædagogiske praksis og meningsfuldhed i disse.

Problemformulering og forskningsspørgsmål

Hvilke meningshorisonter er i spil i pædagogers praksis i forbindelsen med etableringen af kravet om en systematisk og meningsfuld evalueringskultur og hvilken evalueringspraksis opleves i den forbindelse som meningsfuld for pædagoger?

Projektets metodiske grundlag og forsknings-/udviklingsdesign.

Hvordan forstår vi begrebet evaluering?

I evaluering indgår et vurderingsaspekt. Vurdering indgår i bund og grund i alle selvforhold og relationer mellem mennesker, men vurdering som evaluering er også knyttet til historiske og samfundsmæssige forhold på dagtilbudsfeltet. På dagtilbudsfeltet beskriver Peter Ø. Andersen, at der eksisterer interne pædagogiske evalueringsformer, som udvikles og eksisterer blandt det pædagogiske personale selv og som indebærer et udviklingssigte i forhold til de aktiviteter, miljøer og den hverdag praksis indebærer. Derudover findes der eksterne evalueringsformer, hvis hensigt er at vurdere og kontrollere systematisk ud fra fastlagte kriterier, med rod i en udefrakommende interesse i at kontrollere det pædagogiske arbejde som de senere år har taget form af en forvaltningsinitieret kvalitetssikring. (Andersen, 2013) Andersen peger på, at grænsen mellem de eksterne og de interne evaluering i de seneste år er blevet mere uklare, således at eksterne evalueringer tager form af metoder, som griber langt ind i den pædagogiske hverdag og forhold som man før har set som tilhørende interne forhold. (Andersen, 2013). Spørgsmålet er, om en sammenflydning af de interne og eksterne evalueringsformer beriger forståelsen af den pædagogiske praksis, eller om sammenflydningen skaber konflikter mellem de indre logikker i hhv. interne og eksterne evalueringer?

Line Togsverd beskriver hvordan den politiske tendens til at arbejde med dokumentation af effekt og resultater er blevet knyttet til målet om at udvikle øget kvalitet på dagtilbudsområdet, uden altid at diskutere om diverse centralt vedtagne evalueringsformer overhovedet fordrer den type kvalitet, der efterspørges. (Togsverd, 2016) Hun viser bl.a. hvordan forskellige systematikker og kriterier i vurderinger i sidste ende kan komme til at udgøre "pædagogisk nonsens", hvor vurderinger af effekter og resultater baserer sig på pragmatisk skabte reduktioner af hverdagens praksis, selvom de fremstilles som neutrale målinger på 'kvalitet'. (Togsverd, 2015 og 2016)

Profession og uddannelse

Med vedtagelse af den styrkede pædagogiske læreplan bekræftes den politiske intention om mere systematik i evalueringer i dagtilbud samtidig med at der fremhæves, at evalueringer skal være meningsfulde. Vi ønsker i dette projekt, at gå undersøgende til dette umiddelbart konfliktfyldte felt.

Hvordan forstår vi begrebet meningsfuldhed?

Vi er inspireret af at undersøge meningsfuldhed som noget hermeneutisk forankret med en forståelse af mennesket som grundlæggende fortolkende og meningsskabende i dets omgivelser. (Gadamer, 2007). Menneskets forforståelser er knyttet til de meningshorisonter verden forstås fra, men udvikles hele tiden i mødet med omverdenen.

I vores analyser, afgrænser vi vores fokus til primært at handle om meningsfuldhed set i en professionel pædagogisk kontekst med intentionen om at undersøge *pædagogisk rettet meningsfuldhed* i relation til pædagogernes oplevelser. Dette indebærer forståelser og analyser af pædagogisk faglighedsdannelse, hvor vi her er vi inspirerede af Christina Haanbæk Schmidts ph.d. afhandling (Schmidt, 2017). Hun beskæftiger sig med pædagogisk faglighed spændt ud mellem pædagogers egne faglige idealer, etiske og pædagogiske ståsteder og en uddannelsespolitisk læringsdagsorden. Hun beskriver hvordan fire forskellige rationaler er på spil i pædagogers faglighedsdannelse i dagtilbud i dag, hvor hun etablerer fire forskellige rationalefigurer; *statens rationale*, *markedets rationale*, *civilsamfundets rationale* og *individets rationale* (Schmidt, 2017). Vores afsæt i projektet er, at de fire rationaler, som pædagogens faglighedsdannelse er spændt ud imellem får betydning for pædagogers *meningshorisonter* og dermed oplevelse af meningsfuldhed.

På den måde vil vi forsøge at indfange hermeneutiske aspekter relateret til meningsfuldheden i den pædagogiske kontekst.

Hvilken metode tænkes anvendt og hvorfor?

Vi ønsker at undersøge det pædagogiske personales oplevelse af meningsfulde evalueringer i spændingsfeltet mellem interne og eksterne logikker i evalueringer, samt de fire rationaler, Schmidt mener er i spil i pædagogers faglighed. Vi vil trække på hermeneutiske analyserammer relateret til meningsfuldheden i den pædagogiske kontekst ved at undersøge begrebet sammen med daginstitutionspersonale samtidig med, at vi vil diskutere begrebet videre i en forskningssammenhæng.

Vores projekt har både et deskriptivt og normativt ærinde og bl.a. derfor, har vi valgt at arbejde med aktionsforskningen som metode. Vi vil sammen med daginstitutionspersonalet i tre samarbejdsinstitutioner, sætte aktioner i gang, som umiddelbart kan virke som pædagogisk meningsfulde evalueringsformer i deres praksis og hvor vi samtidig vil gå undersøgende og analyserende til denne oplevelse og forståelse af meningsfuldhed. Vi vil arbejde meget bevidst og diskuterende med relationen mellem det normative og deskriptive element i vores

Profession og uddannelse

projekt, da vi er klar over at dette er et af projektets store metodiske udfordringer (fx Mollbæk, 2017, Muschinsky, 2017).

Et andet vigtigt aspekt fra aktionsforskningen, som får indflydelse i vores projekt, er det demokratiske aspekt. Vi samarbejder med tre dagtilbud, hvor alle ansatte deltager i vores aktionsforskningsprojekt og de værksteder vi tilrettelægger heri. Hermed gives de alle en stemme ind i forståelsen af, hvad der er pædagogisk meningsfuldt i deres evalueringspraksis. Ud over at alle deltagerne gives en stemme i vores tilrettede værksteder, vil enkelte også deltage i fokusgruppinterviews.

Vi arbejder med inspiration fra bl.a. dialogisk aktionsforskning som afsæt for vores metodiske tilgang og henter inspiration fra Sine Maria Herholdt-Lomholdts fænomenologisk-æstetiske begreb "*Sensitive Go-Alongs*", som en måde hvorpå vi sammen med deltagerne i vores samarbejdsinstitutioner, kan gå i dialog med begrebet meningsfuldhed. (Herholdt-Lomholdt, 2017).

Forskningsdesign

Der gennemføres forskningsforløb i tre daginstitutioner i perioden efteråret 2018 - foråret 2019.

Hele personalegruppen inddrages i hver af de tre institutioner, men blandes ikke på tværs af institutionerne. Dvs. de tre forløb i institutionerne forløber parallelt og kan alt efter lokale toninger indebære variationer i de konkrete forskningsspørgsmål. I alle institutioner afholdes tre værksteder forløbende over et halvt år, hvor vi samarbejder om aktioner der retter sig mod en meningsfuld evalueringspraksis.

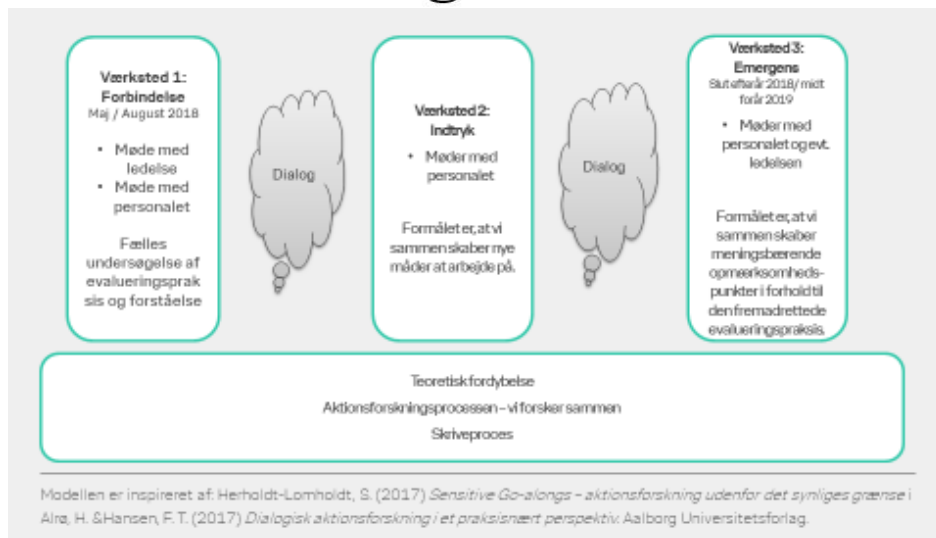
Indledende afholdes et værksted, hvor vi åbner for oplevelser af hhv pædagogisk meningsløse og pædagogisk meningsfulde evalueringer og derefter gennem dialog med deltagerne forhandler os frem til mere afgrænsede aktioner i deres praksis. Sammen skaber vi forbindelse til begrebet meningsfuldhed. Efterfølgende er der to værksteder, hvor vi sammen dels drøfter indtryk fra de igangsatte aktioner og justerer disse i forhold til deres oplevelse af meningsfuldhed i evalueringspraksis og dels taler om meningsbærende opmærksomhedspunkter i forhold til det videre arbejde med evalueringer. I og med, at aktionsforskningen er procesbaseret, må værkstedernes konkrete planlægning hver gang afhænge af det foregående værksted.

Vores rolle i værkstederne vil være deltagende. Vi er deltagende med en anden erkendelsesinteresse, dagsorden og viden end det pædagogiske personale og ledelsen, og dette vil vi løbende fastholde og reflektere over ved at gøre værkstederne til genstand for observation. Dermed vil vi veksle mellem en subjektive og objektive positioner.

Nedenstående model synliggør hvordan vi, men inspiration fra Herholdt-Lomholdt, inddeler vores værksteder i 3 grundlæggende aktioner; *forbindelse*, *indtryk* og *emergens*. Samtidig synliggør modellen at aktionsforskningsprojektet har to ambitioner; dels at arbejde lokalt udviklingsorienteret gennem aktioner i praksis, og dels at vi sideløbende med de lokale aktioner skabe en generel viden om pædagogisk meningsfuldhed i evalueringer.

Profession og uddannelse

Empiri og analyse

Meningsfuldhed og meningshorisonter kan i et hermeneutisk perspektiv ikke identificeres og fastholdes som data. I stedet er vi medskabere af viden, hvor pædagogerne er medforskere og mening udvikles gennem sammensmeltning af horisonter mellem pædagoger, os, ledere og den nye læreplan.

Vi lydoptager alle værksteder, så dialogerne kan være genstand for efterfølgende analyse. I værkstederne er der dog allerede løbende fortolkninger på spil og derfor vil vi løbende lave feltnoter om vores oplevelser og forståelse af værkstederne, så vi også kan gøre disse til genstand for analyse. Feltnoterne skal også fastholde mere sanselige oplevelser af vores deltagelse i værkstederne og dermed være med til at fastholde vores arbejde med *sensitive go-alongs*, så dette også kan inddrages i analyser.

Når alt materiale er samlet, anvender vi meningskondensering hvor vi vil prøve at forstå materialet i en nutidig pædagogisk kontekst ved bl.a. at trække på de fire forskellige rationalefigurer, Schmidt mener er på spil i pædagogers faglighedsdannelse i dagtilbud i dag (Schmidt, 2017). Sideløbende med vores analyser laver vi en række fokusgruppinterviews, hvor vi går i dialog med nogle af pædagogerne om vores forståelser.

Profession og uddannelse

Arbejdsplan

Tidsplan for projektet

Meningsfuld evalueringspraksis i dagtilbud?

2018

	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
Hvad skal gøres	Projektbeskrivelse Kortlægning Projektdesign Dialog med deltagende institutioner				3. Maj: Deadline for aflevering af den lange projektbeskrivelse 7. maj: Præsentation af projekter på tværs i center Dialog med institutionsledere 1 dag afsættes	Design Værksteder i efteråret		Værksted 1: Igangsætning af aktioner	Værksted 2: Opfølgning på aktioner i praksis	Fokusgruppe-interview med enkelte pædagoger	Værksted 3: Opfølgning på aktioner i praksis.	Opsamling af analyser
Hvem involveres												
Os												
Institutionsledere												
Personale i institutioner												

2019

	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
Hvad skal gøres	Analyse af projektets fund	Analyse af projektets fund	Analyse af projektets fund	Opsamling på aktioner i praksis	Opsamling på aktioner i praksis	Afsluttende analyser Undersøge formidlings muligheder Ønske fra BUPL Midt-Vest medlemsblad		Formidling	Formidling	Formidling	Formidling	Projektet skal afsluttes
Hvem involveres												
Os												
Institutionsledere												
Personale i institutioner												

Profession og uddannelse

Formidling

Formidling til studerende:

- Gennem artikel - slut 2019.
- Efterår 2018 og forår 2019 formidles projektet i 3. praktik i forbindelse med studiedage på pædagoguddannelsen i Viborg og i Horsens.

Inddragelse af studerende

- I efterår 18 og forår19 har vi en studerende med i et talentforløb
- I efteråret 18 og foråret 19 tilbydes tilknytning til projektet til bachelorstuderende fra Viborg og Horsens.

Formidling til professionen

- Gennem artikel - efterår 2019.
- Løbende mundtligt formidling til de deltagende institutioners personalegrupper og kommunale fora.

Profession og uddannelse

Litteraturliste

Alrø, H. og Hansen, F. T. (red.) (2017): *Dialogisk aktionsforskning i et praksisnært perspektiv*, Aalborg Universitetsforlag

Andersen, P. Ø. (2011): *Pædagogikken i evalueringssamfundet*, Hans Reitzels Forlag

Andersen, P. Ø. (2013) *Pædagogiske læreplaner, dokumentation og evaluering*, Hans Reitzels Forlag

Duus, Husted, Kildedal, Laursen og Tofteng (red.) (2012): *Aktionsforskning - En grundbog*, Samfundslitteratur

EVA - Danmarks Evalueringsinstitut (2009): *Evalueringer af pædagogiske læreplaner i kommunalt perspektiv – mellem pædagogisk, administrativ og politisk praksis*. EVA

EVA - Danmarks Evalueringsinstitut (2012): *Læreplaner i praksis. Daginstitutionernes arbejde med pædagogiske læreplaner*. EVA.

EVA - Danmarks Evalueringsinstitut (2017): *Evalueringsredskaber i dagtilbud*. EVA

EVA - Danmarks Evalueringsinstitut (2018): *Måleredskaber i dagtilbud. Håndbog i vurdering og udvælgelse af måleredskaber*. EVA

Hansen, Finn Thorbjørn; Herholdt-Lomholdt, Sine Maria; Rothuizen, Jan Jaap (2017): *'At innovere med hjertet': Undervisning i undringsdrevet innovation og entreprenørskab i professionsuddannelser*, Aalborg Universitet.

Gadamer, Hans-Georg(2007): *Sandhed og metode*, Hans Reitzel

Herholdt-Lomholdt, S. (2017): *Sensitive Go-alongs – aktionsforskning udenfor det synliges grænser*. I Alrø, H. og Hansen, F. T. (red.) (2017): *Dialogisk aktionsforskning i et praksisnært perspektiv*, Aalborg Universitetsforlag

Molbæk, M (2018): *Aktionsforskning: Dialog eller disciplinering?* i Dansk Pædagogisk Tidsskrift nr. 1. Marts 2018

Muchinsky, L. J. (2018): *Om aktionsforskning som koncept*. i Dansk Pædagogisk Tidsskrift nr. 1. Marts 2018

Nielsen, Birger Steen og Nielsen, Aagaard Kurt (2015): *Aktionsforskning* I Brinkmann og Tanggaard: *Kvalitative metoder*, Hans Reitzels Forlag

Plum, Maja (2014): *Den pædagogiske faglighed i dokumentationens tidsalder*, Dafolo

Profession og uddannelse

Schmidt, C. H. (2017) *Originale pædagoger - Daginstitutionspædagogers faglighed(er) i lyset af en insisterende læringsdagsorden*, Ph.d-afhandling, DPU Aarhus Universitet

Schmidt, C. H. (2018) *Original faglighed*. Nordisk Barnehageforskning vol. 17

Togsverd, Line(2015): *Da "kvaliteten" kom til småbørnsinstitutionerne*, Ph.d-afhandling, RUC

Togsverd, Line (2016): *Når pædagogik skal gøres op i "kvalitet"*, I VERA nr. 75, juni 2016

Resumé af beskrivelsen

I 2018 blev en ny dagtilbudslov vedtaget og dermed også et politisk krav om mere systematisk, men også meningsfuldt evalueringsarbejde på dagtilbudsområdet. I projektets afsæt ses dette som et krav, der rækker ind i et konfliktuelt felt i forhold til pædagogers perspektiver og faglighed. Intentionen i projektet er derfor at undersøge hvilke meningshorisonter, der knytter sig til pædagogers oplevelse af meningsfuldhed i et aktionsforskningsinspireret forløb i tre dagtilbud, hvor der arbejdes med at udvikle en meningsfuld evalueringskultur.